

schoon wat meer beschrijving van uiterlijk en bewegingen mij welkom zou zijn geweest — maar de bijpersonen in het boek zie ik, zonder uitzondering, maar zeer vaag voor mij. Ik hoor hun stemmen hier en daar, maar zie hen niet leven. Mevrouw Van Bruggen beschrijft hen niet, vertelt ook zeer weinig van hen, spreekt alleen over hen, en dit altijd partijdig. Zij doet haar heldin over hen spreken en denken. Toch, ofschoon ik dit een geheel onvoldoende en partijdige behandeling vindt, waardeerde ik dikwijls geestige opmerkingen ook over die bijpersonen. Dingen als het volgende (I 156):

„En terwijl ze las — van vurige kruisvaarders, dwepende godsdienstpredikers, idealisten en helden — was het als zat Egbert tegenover haar met zijn zelfgenoegzaamheid en zijn spot, die voor geen raadsel stond, alles in drie tellen met drie woorden besliste, elk raadsel van verleden of heden oploste met een handomdraaien en hetzelfde „historisch-materialistische” ezelsbruggetje, dat zijn hoogste wereldwijsheid uitmaakte en waarop hij elken avond in volkomen gemoedsrust het hoofd te slapen lei”.

Zie, dit is vinnig en hartstochtelijk, maar het is geestig tevens en — men begrijpe mij toch wel — tegen het hartstochtelijke in de schriftuur heb ik absoluut niets, integendeel! Ik zou ook best wat tijdelijke partijdigheid kunnen verdragen, wanneer er maar iets anders tegenover stond. Iets hoogers, rustigers, ruimers, edelers. Wanneer mij b.v. de veelgesmade Egbert nu ook eens van binnen uit getoond was. Wanneer ik eens had mogen begrijpen hoe hij geworden was, zooals hij was, en hoe het kwam dat hij zijn vrouw behandelde gelijk hij deed. Mevrouw van Bruggen verheerlijkte haar hoofdpersoon tot een vrouw-van-smarten, welbewust van haar onvolmaaktheden en daardoor gekweld, maar niettemin door kracht en fijnheid van gevoel hcog boven haar omgeving staande, terwijl zij van heel die omgeving niets gaf dan de vage, slecht omlinjnde caricaturen, door haar hoofdpersoon zelve geteekend! Vrage: wáár

stond die schitterende hoofdpersoon dan nu eigenlijk boven?

Vaag, maar niet caricaturig, — ja, met zeer duidelijke voorliefde, — is van de mannelijke personen alleen Hugo Ruysenaers gegeven. Wij leeren hem wel niet precies kennen, maar voelen hem toch aan als een fijn-beschaafden, ruimen, zachten en hoffelijken man. De manier waarop hij Ina, de eerste maal dat zij — vrij brutaal — amoureuze toenadering tot hem toont, aan het verstand brengt dat zij niets van hem te hopen heeft, getuigt zelfs van een waarlijk edele ridderlijkheid, en het lijkt wel zeer kras, dat ook dān de „coquette” haar venijnige gekrenktheid niet geheel beheerschen kan. Maar nog veel krasser en grover is haar later uitvallen tegen hem, wanneer hij, opnieuw blijk gevend van innige belangstelling en genegenheid, alleen niét doet wat zij — tegen alle „inzicht” in — toch een oogeblik van hem verwacht had, n.l. dat hij haar in de armen nemen en kussen zal. En ik reken het de schrijfster tot een verdienste, dat zij na déze grofheid althans niet getracht heeft haar heldin te verdedigen. Zelfs wil het mij wel toeschijnen alsof ook Carry van Bruggen in dit gedrag een zeker hoogtepunt, een crisis van onhebbelijkheid heeft gezien, waarna de inkeer wel moest volgen. Het staat er niet, maar men mag het er voor houden, en wat mij betreft, deze gedachte gaf van een begin van verzoening met veel waaraan ik mij geërgerd had.

Het zij mij vergund de voortreffelijke beschrijving der scène hier nog over te nemen: (II bl. 204/5):

„En hoe heb jij het gehad? Vertel eens wat!”
Ze voelde zich ineens koel en gekrenkt.
„Ik —, o, uitstekend —, dankje”.

Ze zag zijn nauwelijks-merkbaar schouderophalen, terwijl hij het hoofd even afwendde —, en voelde zich radeloos. Maar hij keerde zich in een vernieuwde poging weer om en keek haar hartelijk aan.

„Je hebt het heelemaal niet zoo „uitste-